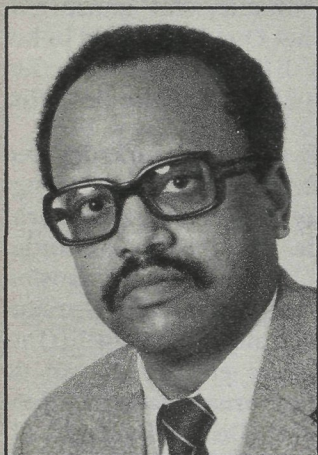




Dr. H. K. Asmerom

K. Asmeron, (bestuurkundige), is zelf Ethiopiër. VU-magazine koos een fragment, dat met name handelt over de val van keizer Haile Selassie, en vertaalde dat.

Zowel in de titel van het proefschrift, als ook in het gekozen fragment komt de lezer de begrip „patrimoniale bureaucratie” tegen. Een letterlijke vertaling van „patrimoniaal” zou kunnen luiden: „datgene dat van vader op zoon wordt geërfd”. In dit verhaal wordt met „patrimoniale bureaucratie” een

stelsel van regeren en politiek bedrijven bedoeld, waarbij de erfelijke macht, die bij de keizer is „gecentraliseerd”, nog wordt versterkt door bepaalde elementen uit de wetige, rationele bureaucratie. Het eerste is in de loop der jaren als het ware aan het laatste toegevoegd, terwijl er nauwelijks iets veranderde in de oriëntering op traditionele waarden.

Als de belangrijkste kenmerken van bureaucratie kunnen worden genoemd: een hiërarchisch verband,

moest bekennen dat hij geen enkele macht had om de regeringszaken te behartigen. Volgens de Ethiopian Herald gaf premier Aklilu Habte Wolde voor een onderzoekscommissie toe, dat Haile Selassie feitelijk premier was; de staatsmacht lag bij hem. Hoewel deze uitlatingen werden gedaan toen de premier in een persoonlijke, morele crisis verkeerde en aan verwarring ten prooi was, toch lijken ze te bevestigen dat Haile Selassie in feite 57 jaar lang het land regeerde, zonder daarbij enige werkelijke macht uit handen te geven aan zijn ondergeschikten. Volgens de premier hadden alle ministers, rechters en andere hoge functionarissen direct toegang tot de keizer en had hij, de premier, nauwelijks enige controle over de staatszaken.

Voorts had de keizer kennelijk meer vertrouwen in bepaalde leden van de adel dan in de premier. Deze noemde met name het feit dat de dochter van de keizer, prinses Tenange Work, fungeerde als een soort tweede premier, die zich bezighield met het tegengaan van besluiten die in het kabinet waren genomen. Tijdens de tragische hongersnood verbood de keizer, nog steeds volgens het verslag in de Ethiopian Herald, de premier de door droogte getroffen provincies te bezoeken en kreeg hij tijdens zijn premierschap nooit toestemming naar welk gebied van het keizerrijk dan ook, toe te gaan.

Hongersnood

De val van de patrimoniale bureaucratie en het uiteenvallen van het sociaal-economische en politieke systeem waarop het rustte, werden zonder enige twijfel versneld door de hongersnood in de provincie Wollo, waarvan de omvang bekend werd toen de



Boeren in een door droogte en hongersnood getroffen dorp in Ethiopië verzamelen zich bij een centrum waar voedsel wordt uitgereikt (Foto: ANP).

strijdkrachten gaandeweg gingen interveniëren. De Afrika-specialist Colin Legum beschreef het aldus: „In het begin wilde de regering niet publiekelijk toegeven welke omvang de hongersnood had en toen ze werd gedwongen dat toch te doen, slaagde ze er niet in effectieve maatregelen te nemen. Deze zaken hebben meer dan iets anders geleid tot een wijd verbreid gevoel van onbehagen over de toestand waarin het land verkeerde. De droogte in Wollo werd tot een symbool van het totale falen van het keizerlijk bewind en zou het zwaartepunt worden in de beschuldigingen tegen de keizer en zijn regering nadat het leger de macht had overgenomen.”

Mislukte staatsgreep

De macht die de keizer en de patrimoniale bureaucratie hadden, begon al terug te lopen na de mislukte militaire coup in 1960. Ofschoon de staatsgreep toen in de knop werd gebroken, nog voordat een revolutionaire beweging in gang kon worden gezet en een ideologische raamwerk kon worden gegeven, deed de mislukte coup bij de strijdkrachten het besef groeien dat ze in de toekomst in staat zouden zijn de macht over te nemen. De eisen om salaris-verhoging en verbetering van arbeidsvoorwaarden die daarna en met succes vanuit verschillende leger-eenheden werden gesteld ondermijnden het gezag van de monarch en de patrimoniale bureaucratie verder.